

Holtabrødrene

Av TAU – kilder: Skiensboka og biografier på internett.

Holta-fjellene ved Ny-Ålesund på Svalbard er oppkalt etter Holta-brødrene. Hvem var de som fortjente en slik oppmerksomhet og æresbevisning?

De hadde mye til felles; energi og pågangsmot og gründer-egenskaper, og de hadde felles interesse av historie samt evne til å engasjere seg i det de drev på med enten det var forretninger eller andre interessefelter. Dette kom Skien og distriktet til nytte.

Ole Halvorsen Holta (1851-1928) bodde en tid i Skien der han bl.a var med å etablere Skien Aktiemølle hvor han var den første direktøren. I Skien bygde og bodde han i villaen som senere fikk navnet «Borgengården». Etter å startet i trelastfirmaet Blakstad i Asker. Gikk han i kompaniskap med Blakstad om nystartet tømmereksportfirma i Skien Blakstad, Holta & Co i 1879.

Han valgte etter mange aktive år i Skien å flytte tilbake til slektsgården (1908) i Hjartdal. Ole Holta fortsatte imidlertid sitt brennende egasjement som aktiv samfunnsbygger utover det å være bonde:

- medeier i den konkurstruede Tinfos Papirfabrik på Notodden.
- Han grunnla Notodden Calcium Carbidefabrik A/S og kraftstasjonen Tinfos
- Startet Tinfos Jernverk – det første i landet basert på elektrisk smelting av jernmalm. Han var direktør for alle disse virksomhetene til sin død.
- ledet arbeidet da Notodden trengte flomsikring etter storflommen 1927.
- formann i Skiensvassdragets Fællesfløtningsforening (1880–1909),
- satt i direksjonen for fløtningen i Tinnåa og Heddøla, for Skiens Iskompani, Skiens Ørebank, Skiensfjordens Kreditbank og i forstanderskapet for Skiens Sparebank.
- 1896–1916 var han formann for Telemarkens Telefonselskab og så det som en samfunnsoppgave å få bygd telefonlinjer fra Skien til Notodden (1899) og senere til Kviteseid.

For å få til samarbeid omkring utnyttelsen av vannet i Skiensvassdraget tok Holta i 1903 initiativet til Skien Brugseierforening og 1925 til Øst-Telemarkens Brukseierforening. Da førstnevnte fikk regulert Møsvatn første gang 1906, var det ikke med tanke på å bygge kraftstasjon i Rjukanfossen, men som magasin for brukene nedover til Skien. Holta var likevel involvert i Hydros utbygging av Rjukanfallene, da han fra 1903 sammen med Sam Eyde var med i Møsvannskomiteén og var formann der i 1922–28.

Som gårdbruker på familiegården Tunga i Hjartdal hadde Holta sterk tilknytning til Heddal og Notodden. Han hadde betydelige lokalhistoriske kunnskaper og skrev bygdebok for Heddal. Hans begeistring for folkemusikk sies å ha vært stor og ekte.

Hans Halvorsen Holta (1859 – 1941) Etter utdannelsen ble han medeier sammen med broren i tømmereksportfirmaet Blakstad, Holta & Co, og han overtok ledelsen av firmaet i 1908 da broren flyttet til familiegården i Hjartdal.

Hans Holta ble i 1882 kompanjong med broren, og fra 1908 overtok han ledelsen i trelasteksportfirmaet. Han etablerte og var styreformann for rederiet O. & H. Holta A/S, for Skiensfjorden krets av Norges Rederforbund og formann i direksjonen for Skien–Telemark Dampskibs-Aktieselskab.

I hans biografi finner vi følgende momenter:

- «Hans Holta etablerte tidlig kontakt med det britiske markedet og fikk 1883 en stor kontrakt på levering av stolper til det britiske telegrafvesenet.»
- «På brødrenes initiativ ble derfor Skiensfjordens Trelasthandlerforening dannet. Arbeidet for en norsk målelov for trelast ble lenge motarbeidet, men Ole og Hans Holta har æren for at "Lov om Maaling af Trælast, som udskibes" ble vedtatt 30. april 1892. Etter en tid begynte også britiske tømmerhandlere å stole på norsk offentlig måling.»
- «I samspill med sin bror satt Holta i direksjonen for den idealistiske banken for småkårsfolk, Skiens Ørebank, senere også i Skiens Sparebank og Skiensfjordens Kreditbank – i den siste var han lenge ordfører i representantskapet. Han var også styreformann for Tinfos Papirfabrik, Notodden Calcium Carbidfabrik A/S, Tinfos Jernverk og A/S Skiens Verksteder. Særlig engasjert var han som styreformann for Skiens Aktiemølle 1922–41, som i denne tiden ble bygd opp til en moderne møllebedrift.»

Hans Halvorsen Holta kjøpte Lagmannsgården i Gjerpen, «Lille Gjerpen» som har vært i familiens eie gjennom hele 1900-tallet.

I tillegg til sin innsats som aktiv næringslivsmann har han vært medlem av Skien bystyre og dansk visekonsul. For sin innsats har han mottatt to ærefulle utmerkelser: 1. ridder av Dannebrogordenen (1927)

og 2. Ridder av 1.klasse av St.Olavs orden.

Hans interessefelt/kulturinnsats var følgende:

- Formann i Skien og Telemark Turistforening 1899–1923

- Han ble kalt muséets virkelige grunnlegger (kjøpte Søndre Brekke til formålet); han var museets styreformann fra starten til sin død, og han opprettet et legat for å sikre museet økonomisk.
- Hans interesse for lokalhistorie og husflid kom til uttrykk i en rekke lokalhistoriske skrifter bl.a. gravhaugene på Bjørntvedt.
- Bidrag til gårds- og slektshistorie for Sauherad og Neshrad.
- Skrev mange artikler i Historielaget for Telemark og Grenlands årsskrift Om bl.a helleristninger, folkeviser. Høvdingætter og ferdselsveier